

ΕΡΩΤΗΣΗ

Αθήνα, 19 Οκτωβρίου 2021

Προς την κα Υπουργό Πολιτισμού και Αθλητισμού

Θέμα: «Παρεμβάσεις και εκτεταμένες οικοδομικές εργασίες στο ιστορικό διατηρητέο μνημείο»

Το πέτρινο σπίτι στο χωριό Μεσαγρός της Αίγινας, η οικία Ροδάκη, είναι ένας ζωντανός μύθος, ένα αυθεντικό έργο τέχνης στην ιστορία παραδοσιακής αρχιτεκτονικής του 19ου αι. και ένα από τα σπουδαιότερα μνημεία της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς της χώρας μας, ενώ θεωρείται και εξαιρετικό δείγμα λαϊκής βιοκλιματικής αρχιτεκτονικής. Όπως αναφέρει χαρακτηριστικά ο Πικιώνης στο άρθρο του «Η λαϊκή μας τέχνη και εμείς», το σπίτι του Ροδάκη με την «αγνή φυσική ζωή» που εξυπηρετεί και τις αρχιτεκτονικές αρετές που προβάλλει, μοιάζει να θεμελιώθηκε στο «πύρινο έδαφος της πραγματικότητας». Έχουν μιλήσει γι' αυτό ο ανασκαφέας της Αφαίας Άντολφ Φουρτβένγκλερ- ο πρώτος που το πρόσεξε-, ο Δημήτρης Πικιώνης, ο Γιώργος Σεφέρης, ο στοχαστής Τζούλιο Καΐμη, ο Άρης Κωνσταντινίδης, ο Γιώργος Κανδύλης. Το αναφέρουν οι αρχιτέκτονες Άντολφ Λόος, ΛεΚορμπιζιέ, Άλντο Βαν Αϊκ και πολλοί άλλοι.

Στην 1η Μπιενάλε της Αθήνας, «Destroy Athens», ο Γερμανός καλλιτέχνης Όλαφ Νικολάι παρουσίασε το ντοκιμαντέρ με τον τίτλο "RODAKIS", σημειώνοντας πως «Η Οικία Ροδάκη θεωρήθηκε υπόδειγμα του πώς ο άγνωστος απάιδευτος τεχνίτης του παρελθόντος εφήρμοσε σε ένα κτίριο τις αυστηρές αρχές που "ανακαλύφθηκαν" από το μοντέρνο αρχιτεκτονικό κίνημα μερικές δεκαετίες αργότερα και έχτισε ένα σπίτι φυσικό»

Παρόλα αυτά για έναν αιώνα μετά την ανακάλυψή του από τον Adolf Furtwängler, το σπίτι αφέθηκε στην αδιαφορία και την εγκατάλειψη. Όπως γράφει χαρακτηριστικά σε άρθρο του με τίτλο «Βεβηλώνοντας το σπίτι του Ροδάκη στην Αίγινα»* ο αρχιτέκτονας-Καθηγητής της Σχολής Αρχιτεκτόνων του ΕΜΠ, Τάσης Παπαϊωάννου « Η αδιαφορία, η εγκατάλειψη, η ασύγγνωστη άγνοιά μας. Τι κι αν κρίθηκε διατηρητέο, τι κι αν κάποιοι Αιγινίτες χρόνια τώρα εκλιπαρούν για τη σωτηρία του. Ακολουθεί κι αυτό το τραγικό τέλος που επιφυλάξαμε σε τόσα άλλα μνημεία στον τόπο μας. Δεκαετίες τώρα ρήμαζε, παρατημένο και απροστάτευτο στα στοιχεία της φύσης, όπως έγραφε χαρακτηριστικά ο Σεφέρης, ήδη από το 1956. Η ίδια η Φύση το διεκδικούσε πάλι

πίσω, μιας και εμείς σταθήκαμε ανίκανοι να το διαφυλάξουμε και να το αναδείξουμε, ως είχαμε ιερή υποχρέωση».

Μόλις το 2001, μετά από εισήγηση της Σχολής Αρχιτεκτόνων ΕΜΠ στο ΥΠΠΟ, το σπίτι κηρύχτηκε τελικά ιστορικό διατηρητέο μνημείο και έργο τέχνης, με την ομόφωνη γνωμοδότηση του Κεντρικού Συμβουλίου Νεωτέρων Μνημείων με αριθμό 6/8.3.2001, η οποία δημοσιεύτηκε στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως (Αρ. Φύλλου 1252/27-9-2001). Στην απόφαση αυτή αναφέρεται ότι: « ...χρειάζεται ειδική κρατική προστασία σύμφωνα με τις διατάξεις των Ν. 1469/50 και 2039/92, το σύνολο των κτισμάτων που αποτελούν την οικία Αλ. Ροδάκη, στον Μεσαγρό Αιγίνης με περιβάλλοντα χώρο στα όρια της κατατμημένης ιδιοκτησίας, διότι πρόκειται για εξαιρετικό δείγμα παραδοσιακής Αιγινήτικης αρχιτεκτονικής με ιδιαίτερα αξιόλογα διακοσμητικά στοιχεία, απόλυτα ενταγμένο στο φυσικό τοπίο. Επίσης αποτελεί χαρακτηριστικό σημείο αναφοράς για το νησί της Αίγινας και είναι σημαντικό για τη μελέτη της ιστορίας της ελληνικής αρχιτεκτονικής».

Φαίνεται όμως πως αυτή η ομόφωνη απόφαση δεν σταμάτησε τον τελευταίο ιδιοκτήτη της οικίας από ανεπίτρεπτες παρεμβάσεις, αυθαίρετες κατασκευές και προσθήκες. Σε επιστολή (11.6.21)** που απευθύνουν 16 προσωπικότητες και κάτοικοι του νησιού, προς την πολιτική ηγεσία του υπουργείου Πολιτισμού, επιστολή που δημοσιεύτηκε στην ΕφΣυν και τα ΝΕΑ, με θέμα «Το σπίτι του Ροδάκη στην Αίγινα - Μνημείο παραδοσιακής αρχιτεκτονικής» μαθαίνουμε πως: « ...σύμφωνα με επανειλημμένες αναφορές δημοτικών συμβούλων προς τον Δήμαρχο Αίγινας (συνεδρίαση Δημ. Συμβουλίου 16/3/2021 & 10/5/2021) τα τελευταία χρόνια εκτελούνται εκτεταμένες οικοδομικές εργασίες, τόσο στο εξωτερικό περίβλημα του σπιτιού και τον περιβάλλοντα χώρο, όσο και στους εσωτερικούς χώρους της οικίας.

Επίσης γίνεται αναφορά και για νέες προσθήκες χώρων από τον τωρινό ιδιοκτήτη του, οι οποίες δεν υπήρχαν στο υπάρχον παραδοσιακό συγκρότημα, αλλά και σύγχρονες επεμβάσεις που αλλοιώνουν κατάφωρα τον ιστορικό του χαρακτήρα (π.χ. στέγαση των δωματίων με πλάκες οπλισμένου σκυροδέματος, φωτιστικά ανοίγματα-skylights κλπ). Από τις επισυναπτόμενες φωτογραφίες φαίνεται ότι οι εκτελούμενες εργασίες επιφέρουν μη αναστρέψιμες βλάβες για το σύνολο των κτισμάτων... »

Παρά τις αντιδράσεις που προκαλούν οι παρεμβάσεις και οι εκτεταμένες οικοδομικές εργασίες στο ιστορικό διατηρητέο μνημείο, ο Δήμος Αθηναίων και ο Οργανισμός Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας του (ΟΠΑΝΔΑ) φιλοξενεί έκθεση του τωρινού ιδιοκτήτη της οικίας Ροδάκη με τίτλο «Το σπίτι του Ροδάκη. Προς μια συναισθηματική δόμηση. Διονύσης Σοτοβίκης» στο Μουσείο Λαϊκής Τέχνης και Παράδοσης «Αγγελική Χατζημιχάλη». Μάλιστα σε δημοσιεύματα

περιοδικών***και τηλεοπτικές εκπομπές με αφορμή την συγκεκριμένη έκθεση ο ιδιοκτήτης επαίρεται για τη "διάσωση" της οικίας.

ΕΠΕΙΔΗ η προστασία των διατηρητέων απορρέει από το άρθρο 24 παρ. 1, 6 του Συντάγματος. Σύμφωνα με τις διατάξεις αυτές καθιερώνεται ιδιαίτερη κρατική προστασία του πολιτιστικού περιβάλλοντος και των μνημείων της αρχιτεκτονικής μας κληρονομιάς, όπως είναι τα διατηρητέα κτίρια, υπό την έννοια ότι το κράτος έχει την υποχρέωση να λαμβάνει ειδικά νομοθετικά μέτρα με τα οποία να εξασφαλίζεται η διαρκής προστασία τους,

ΕΠΕΙΔΗ στον Χάρτη της Βενετίας (1964), που αποτελεί ένα σύνολο συμφωνημένων θεσμικά αρχών για τη συντήρηση και αποκατάσταση των μνημείων και τοποθεσιών, μπορούμε να δούμε:

«Η διαδικασία της αποκατάστασης (ενός μνημείου) είναι μια επέμβαση υψηλής εξειδίκευσης που επιβάλλεται να γίνεται κατ' εξαίρεση. Έχει σαν στόχο να διατηρήσει και να αποκαλύψει τις αισθητικές και ιστορικές αξίες του μνημείου και βασίζεται στον σεβασμό προς την αρχική του υπόσταση και τα αυθεντικά του στοιχεία. Σταματάει στο σημείο που αρχίζουν να υπάρχουν υποθέσεις». Ενώ στα παρακάτω άρθρα του Χάρτη της Βενετίας διαβάζουμε επίσης :

Άρθρο 6: «Η συντήρηση ενός μνημείου συνεπάγεται τη διατήρηση του άμεσου περιβάλλοντός του στην κλίμακά του. Αν το παραδοσιακό πλαίσιο δεν έχει εξαφανιστεί, έχουμε καθήκον να το διατηρήσουμε αλλά και ταυτόχρονα να αποκλείσουμε κάθε προσθήκη, κατεδάφιση και κάθε αλλαγή που θα μπορούσε να αλλάξει τις σχέσεις των όγκων και των χρωμάτων».

Άρθρο 13: «Οι προσθήκες δεν μπορεί να γίνουν ανεκτές παρά μόνο αν σέβονται όλα τα ενδιαφέροντα μέρη του κτιρίου, το παραδοσιακό του πλαίσιο, την ισορροπία της σύνθεσής του και τις σχέσεις του με τον περιβάλλοντα χώρο».

Ερωτάται η αρμόδια κα Υπουργός:

1. Τηρήθηκαν οι νόμιμες διαδικασίες κατά την μεταβίβαση της ιδιοκτησίας (συμβόλαιο αγοράς, πιστοποιητικά κλπ.) όπως ρητά ο νόμος ορίζει, δεδομένου ότι πρόκειται για χαρακτηρισμένο από το κράτος μνημείο παραδοσιακής αρχιτεκτονικής και επομένως απαιτείτο η ενημέρωση-άδεια από το ΚΣΝΜ βάσει του άρθρου 59 του Νόμου 3029/2002 “Για την προστασία των Αρχαιοτήτων και εν γένει της Πολιτιστικής Κληρονομιάς”;
2. Κατατέθηκε αρχιτεκτονική μελέτη αποκατάστασης προς έγκριση από το ΚΣΝΜ, σύμφωνα με τις προδιαγραφές που απαιτούνται, όταν πρόκειται για σημαντικά διατηρητέα κτίρια;

3. Εγκρίθηκε η μελέτη αυτή από το ΚΣΝΜ και με ποιο αριθμό πρωτοκόλλου;
4. Κατατέθηκε στη συνέχεια η πλήρης μελέτη (αρχιτεκτονική, στατική, μηχανολογική) στην αρμόδια Πολεοδομική Υπηρεσία και στο Συμβούλιο Αρχιτεκτονικής, προκειμένου να εκδοθεί η αντίστοιχη οικοδομική άδεια, όπως ο Νόμος ορίζει;
5. Εκδόθηκε η οικοδομική άδεια σύμφωνα με την οποία έγιναν και συνεχίζονται να γίνονται μέχρι και σήμερα οι εργασίες «αποκατάστασης» και ποιος είναι ο αριθμός αδείας;
6. Γνωρίζουν ο Δήμος Αίγινας και οι Τεχνικές Υπηρεσίες του για τις εργασίες που λαμβάνουν χώρα στο μνημείο, μήνες τώρα, δεδομένου ότι στο παρελθόν υπήρξε διακοπή εργασιών από το Αστυνομικό Τμήμα Αίγινας, έπειτα από ειδοποίηση των αρμόδιων υπηρεσιών του ΥΠΠΟ; Εξέλειπαν οι λόγοι για τους οποίους διακόπηκαν τότε οι εργασίες και συνεχίζονται μέχρι και σήμερα;
7. Έχει πραγματοποιήσει αυτοψία η αρμόδια υπηρεσία του ΥΠΠΟ; Και αν ναι ποιο είναι το τελικό πόρισμα της;

*https://www.efsyn.gr/tehneseikastika/107204_bebilonontas-spiti-toy-rodaki-stin-aigina

**https://www.efsyn.gr/tehneseart-nea/300340_spiti-toy-alekoy-rodaki-stin-aigina-mnimeio-paradosiakis-arhitektonikis

***<https://www.lifo.gr/culture/design/spiti-thrylos-toy-rodaki-stin-aigina-ena-monadiko-deigma-pneumatikis-klironomias>

Η ερωτώσα βουλευτής

Αναγνωστοπούλου Αθανασία (Σία)